

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 cor.
1/2 an 12 cor.
1/4 an 6 cor.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fl. a doua
oară 12 fl. a treia,
oară 10 fl.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirea” în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Per aspera ad astra.

— Articol din afară. —

Din nou suntem expuși la o grea încercare. Unica cetățuie, ce ni-a fost rămas neatăcută era biserica noastră românească. Iată, că acum se dă navală și asupra acesteia. Înființarea episcopiei gr. cat. maghiare este decretată. Noi stăm, ca uluiți în fața vijorelor ce să ridice și plini de grijă privind în viitor. Zădarnice au fost toate protestele noastre, zădarnic a fost marele meeting dela Bălgărad cu toate hotărârile lui. Altcum *more solito*, noi poate ne-am deșteptat și cam târziu, pe când lucrurile erau deja puse la cale, de cătră cei ce doresc nimicirea noastră.

Acum însă, când stăm față cu un lucru împlinit, nu avem să ne facem imputări ci trebuie să ne reculegem rândurile și să ne cugetăm serios la cele ce vor veni. Trebuie să aflăm expedientul cu ajutorul căruia să putem întâmpina atacul îndreptat contra bisericii noastre.

Nu trebuie să avem teamă, că prin înființarea episcopiei gr. cat. maghiare neamul nostru se va desnaționaliza sau se va contopi în alt neam. Provedința divină totdeauna ne-a ocrotit de câte ori am fost în pericol și dacă vom fi vrednici și acum ne va ocroti. Apoi pulsul de viață și puterea de rezistență a neamului nostru, ne sunt cheazăie destul de bună despre vitalitatea aceluia.

Din trecut trebuie să deducem exemple pentru viitor:

Fără legi aduse în dietă și sancționate, era odată să fim slavonizați prin biserică, când iată, că vine reformațiunea și vrând să ne atragă la sine, ne face un bine nespuse de mare căci ne traduce cărțile rituali din limba slavonă pe limba românească și iată că prin aceasta ne scapă de slavonizare.

Când reformatismul devine prea puternic și în pofta de expansiune vrea să ne răpească legea strămoșască, atunci se încheie *Unirea* cu biserica Romei pe lângă condițiunea: »ca pe Vlădica nostru nime să nu-l hălbatăluiască«. — Act de mare însemnătate în viața poporului nostru a fost acesta și ori cât ar încerca unii dintre confracții neuniți să întunece memoria Metropolitului Atanasie, care a încheiat actul unirii cu Roma, trebuie să recunoască că în urma acestei uniri, poporul nostru a trecut într-o nouă fază.

Când eram »glebae adstricti« și gemeam sub jugul greu al jobăgiei, când pentru *valahi* erau închise ușile școlilor, pe atunci în urma Unirii cu Roma și la stăruința Arhierilor uniți se ridică școlile din Blaj, cari ca un focular puternic împrăstie raze, luminează în neamul românesc de pretutindeni.

Cadrelor înguste ale unui articol de ziar nu permit a se înșira cu deamăruntul toate încercările și toate peripețiile, prin cari a trecut neamul nostru și curu în urma îngrijirii Provedinței dumnezeiești, din toate a scăpat teafăr în tocmai, ca poporul evreesc când a fost scos din robia lui Faraon. — Trebuie să aibă o menire în aceasta lume acest mult cercat popor, căci altcun de mult ar fi perit și s'ar fi nimicuit pe urma atâtor calamități câte au trecut peste dânsul. Dacă aceasta nu s'a întâmplat în trecut, apoi nădăduim tare că nu se va întâmpla nici în viitor, cu atât mai vârtos acum când avem atâția bărbați luminați și gata a se lupta pentru drepturile poporului, pentru apărarea legii, limbii și națiunii aceluia.

Nu putem încheia, fără a ilustra nădejdele într'un viitor mai bun al neamului nostru, cu câteva exemple mai recente:

În a. 1906 iarăș eram supuși la o încercare grea. Coaliția era la putere. Apponyi cu legile lui prin școli

cerca nimicirea și contopirea noastră și a tot ce nu-i unguesc în aceasta patrie în elementul maghiar. Legea se aduce, și noi priveam desnădăjduți în viitor. Aspectul era posomorit și ori ce speranță de scăpare era ca și pierdută. După zisa: »Wo Noth am höchstens da Gott am nächstens« în momentul suprem ne dă Dumnezeu pe marele mecenate Stroescu, care cu mână largă împarte zecile și sutele de mii de coroane și școlile noastre în mare parte sunt mântuite.

După toate acestea, vine anul memorabil 1911, când »Astra« își serbează în Blaj, jubileul de 50 ani. Aci s'a arătat mândria națională și s'a dovedit lumii că în poporul nostru este viață și dorește să se valideze. Dela aceasta adunare ne-am întors acasă însuflețiți și plini de speranțe în viitor.

Abia suflăm însă câteva clipe liberi, și iată ridicat asupra noastră un nou uragan. Episcopia gr. cat. maghiară, altcum de mult plănuită, e decretată. De astădată ni-e în primădie sfânta noastră biserică, locașul unde aflăm mângăiere sufletească în durerile noastre pământești. Să fie oare cu puțință vătămarea acestui așezământ dumnezeesc și folosirea lui spre scopuri politice cu abatere dela menirea ce o are: mântuirea sufletelor? Oare atâta să fie de orbiți la minte ceice doresc acest lucru, în cât să nu vadă că aceasta este o utopie și, că a ne despoia de limbă prin biserică nu vor putea nici odată!

Dar să lăsăm lucrurile să-și urmeze cursul lor. Noi să fim fiecare la locul nostru, pregătiți a întâmpina sulțile contrarului. Să ne punem nădejdea în Dumnezeuul părinților noștri pe care să-l rugăm, ca pe cum în trecut așa și în viitor să ne iea sub scutul său părintesc și atunci să nu avem teamă de nimeni.

De mângăiere servească-ne împrejurarea, că chiar în aceste vre-

muri de restriște putem să înregistrăm unele lucruri îmbucurătoare chiar pe terenul bisericesc. Astfel ridicarea alor două seminare teologice pe lângă episcopiile de Oradea mare și Lugos, până acum era numai un *pium desiderium*, iar astăzi sunt fapte împlinite. Acestea vor fi două foculare de cultură, pe cari până acum nu le aveam și clericii noștri trebuiau să-și facă studiile în institute străine, fiind expuși la diferite șicanări și vexațiuni. Apoi coroana la toate o formează Gherla, delăsata Gherlă, unde se ridică de odată: rezidență episcopescă, seminar și biserică catedrală. Decumva acestea nu sunt don danaic, atunci într'adevăr ne putem mândri cu ele în aceste vremuri de restriște și trebuie să fim recunoscători și mulțumitori Arhierilor, cu a căror mijlocire și prudență s'a decis înființarea și ridicarea lor.

Incurajați de exemplele din trecut neamului nostru să ne îmbărbătăm! Să ne facem unul fiecare datorința de fii ai neamului din care am eșit; de ostași ai bisericii de care ne ținem, aducându-ne aminte de aduagiul străbun: »et facere et pati fortia romanorum est«, și că Dumnezeu pe care-l iubește, pe acela-l cearcă.

O statistică interesantă ne oferă anuarele gimnaziilor străine. Ca model aducem gimnaziul de stat din Sibiu, ca

nnul mai cercetat și mai cunoscut de factori mai de seamă ai vieții noastre publice. La acest gimnaz s'au înscris în decursul anului școlar expirat 522 elevi ordinari, dintre cari au părăsit școala de bunăvoie, până la sfârșitul anului 56. Sunt cifre autentice, scoase din anuar. Un gimnaz, pe care îl părăsesc în decursul unui an 56 de școlari și e adevăr nu o glumă proastă! Dintre cei ce au părăsit gimnaziul de bunăvoie 38 au fost români. În clasa primă gimnazială au fost în 3 clase paralele 147, zi una sută patruzeci și șapte, iar pe a VIII-a 17. Vedeți raportul? Se înscriu 147 pe prima, dintre cari pe VIII-a ajung 17. Unde-s ceilalți 130?

Adecă mai mulți decât atâția, căci în decursul celor 8 ani vor mai fi venit și de pe airea, pe cari norocul deosebit i-a dus totuși la examenul de maturitate.

Oare ce principii pedagogice, sociale ori chiar politice rezonabile s'au putut aplica la o decimare a tineretului școlar în chipul acesta? Ar fi trebuit ca direcțiunea să lămurască publicul, la a cărui mână ajunge anuarul ca să-și știe explica acest fenomen ciudat. Căci mai ales părinții interesați au drept de-a ști aceasta, dacă pe ministerul de culte și organele aceleia de supraveghere a învățământului gimnazial astfel îl interesează ravagiile dela un gimnaz public, ridicat și susținut din banii statului.

Dară vă servim acum cu cifre și mai interesante. Dintre 128 de școlari examinați din prima clasă gimnazială au căzut și trebuie să repetească clasa 41. Intre aceștia nu sunt computați cei căzuți dintr'un studiu, cari pot face examenul de trecere în Septembrie, de cumva vor trece. Așadar într'o singură clasă pică 41 de școlari definitiv.

Fără păreche! Voi părinților, cari poate și voi aici ați studiat, unde acum copiii voștri, pomeniți așa ceva pe vremea dinainte

de 1892? Și oare nu veți avea datorință ca să vă ridicați, din amorteala aceasta și să vă îngrijii ca să se curme aceste stări de lucruri fără păreche? Căci dacă vă vom mai spune ceva, veți fi și mai surprinși. Din cei 128 examinați au fost 77 români, dintre cari au picat definitiv 31 de inși. Și dacă mai înșirăm la aceștia și pe aceia cari au părăsit gimnaziul de „bună voie“, în suma de 13 și pe cari li putem calcula aci fără teamă, vom avea școlari români în prima clasă, cari au căpătat notă rea din studiu, 47 de inși din cei 90, adecă mai mult de 50%. Așa-i, că nu vă mirați dacă după aceste ceteți numele celor 17 octavani, cari au ajuns până la capăt? Vă va cuprinde mirarea însă, când vedeți totuși, că acolo figurează și numele la 4 (zi patru) români, rămași ca sământă din cei 90 de pe clasa primă. Și ca bucuria D-voastră totuși să fie deplină, vă spune anuarul că din cei patru 2 au căzut deja la examenul de clasă. Astfel gimnaziul de stat din Sibiu, pe care l-au susținut, alimentat Românii, căci încă de pe timpul absolutismului au fost aci totdeauna în majoritate preponderantă, a calificat pentru școlile superioare doi români. În schimb au contribuit părinții copiilor români în didactru și taxă de înscriere suma de circa 20 mii coroane.

Dela Cursurile de vară din Vălenii de munte.

Vălenii de munte 18 Iulie n. 1912.

Toate sufletele sunt încă viu agitate și stăpânite de marea zilelor cari le-a trecut tinărul prinț Carol în Vălenii de munte, ca auditor al cursurilor de vară. Toți am fost cuceriți de râvna prințului spre tot ce e frumos și bun, de avântul tineresc,

FOIȚA.

Revedere.

A răsărit de după culme luna
Și-au încetat și doinele pe deal
Doar apele mai cântă sus la moară
Cum se lovesc încet... încet de mal...

Frăgariu-și mișcă frunzele adormite
Bătrân străjer la casa cu doi meri
Hei câte vremi s'au scurs de când e-'n lume
Câte furtuni și câte mângăieri...

Cum stă și-ascultă băzmul pribegiei
Lin tremură din fruntea înălțată:
Vede plângând pe tata—și la geamuri—
Vede plângând pe mama-nduioșată.

STROFE.

Peste culmi de codri
Luna s'a-nălțat
Noaptea țese pace
Peste vârful de sat...

Singur vântul... singur...
Cântă din chitară
Fermecat de vraja
Noptilor de vară

Ovidiu Hulea.

Datoria.

I.

de I. Agârbicean.

— Țini nesmintit să te prezint?

— Ai poftă să mă chinui, ca ori ce prietin. Te rog fă-mi plăcerea aceasta.

— Bănuiam eu că e la mijloc o plăcere. Așadar domnișoara...? Anton Muntean îl lăsă de braț pe avocatul Petrișor, și oprindu-se, cum se plimbau prin sala de bal, îl privi cu ciudă, cu dușmănie.

— Nu-mi ești prietin. Țmi pare foarte rău că-s sincer față de tine, zise el cu vocea adâncă.

— Mie încă Țmi pare foarte rău că te-ai îndrăgostit așa dintr'odată, privește, răspunse avocatul, oprindu-se și el. Mă rog, ce poți afla în găscuța aceea dela sate? Bagă de seamă, ai să faci o mare prostie, și pe urmă te vei căi, și ne vei arunca în ochii nouă pretinilor tăi, că nu Ți-am dat un sfat la timp.

— Vă mulțumesc de așa pretinie. Vrei ori ba? îl întreabă Anton Muntean privindu-l Țintă pe Petrișor. Se simțeau amândoi puțin stângenți de privirile perechilor ce treceau mereu pe lângă ei, întuneric de fracuri, foșnete de mătase albă. Undeva, într'un ungher, musicanții își încordau vioarele, pregătindu-se pentru un cadril.

În loc de răspuns avocatul Petrișor luă la braț pe Anton Muntean și porniră.

— Eu n'am obiceiul să mă las mult rugat, inceptu el, afară de cazul când Țin să-mi feresc un prietin de-o nenorocire. Eu pe părintele protopop Negru îl cunosc de mult, cunosc și pe domnișoara Eufrosina. Ce-mi poate fi mai ușor decât să te prezint? Dar apoi, la urmă, să nu-mi faci reproșuri.

— Niciodată — spuse cu tărie Anton Muntean.

— O să vedem pe urmă, prietine. Nu voiu uita să-Ți spun că domnișoara, Eufrosina, e drăguță, și are chiar un strop de zestre, atâta cât a putut strânge un protopop, după ce a crescut prin școli trei feciori. Totuși nu e chiar neînsemnată. Aud, că trece peste zece mii. Pe urmă educația fetei e făcută...

— Dar pentru Dumnezeu, tu vrei să mă înăbuși! Strigă Anton Muntean. Ce ai să-mi spui toate acestea? O să cunosc eu îndată întreagă situația, fără de ajutorul tău. Te-am rugat numai să mă prezinți bătrânului.

— Din partea asta poți fi incredințat, zimbi Petrișor. Odată ce Ți-am promis, se face. Nu pot însă să nu zimbesc când te văd așa de agitat, și apoi ce-l privește pe părintele protopop, nu e chiar bătrân, cum Ți spui. Ian privește-i mai de aproape.

În clipa când spuse cuvintele din urmă

cu care urmărește și Dănsul idealul național, cultura națională, de spiritul democratic care l-a dovedit viu participarea ca simplu ascultător a învățăturile naționale cari se împărtășesc de cei mai aleși dascăli cursiștilor dela Vălenii. Cei ce sunt în măsură de-al cunoaște mai bine spun minuni despre inteligența, caracterul Prințului, care îndreptățește la cele mai frumuse nădejdi.

Cursurile sunt ascultate cu mare interes de un public pe care abia îl încap sala cursurilor spațioasă, frumos decorată cu icoanele eroilor naționali, a familiei regale române și cu franză verde. Duminică seara a vorbit dl N. Iorga despre röstul din trecut al românilor în politica neamurilor. În politica lumii, continuând a dezvolta același subiect și Luni înainte de masă și după-amiază. Tot Luni a vorbit dl Coroi conferențiar la Universitatea din Iași despre dreptul român. Intre orele 10 și 11 a vorbit dl Moisiil, ardelean de origine, despre monetele austriace ale țărilor românești, iar dl G. Murgoci, profesor universitar și-a dezvoltat conferința sa vorbind despre chihlimbar.

Luni după amiază și-a luat prințul Carol rămas bun dela auditor, spunând un sincer și semnificativ „la revedere”. Intre aclamațiile vii ale publicului a plecat din casele dlui Iorga a cărui oaspe a fost. A fost însoțit de câțiva profesori universitari cari se aflau în localitate.

M. S. Regele încă a ținut să salute școala neamului dela Vălenii trimițând următoarea telegramă:

M. S. Regele a primit cu vie plăcere telegrama în termeni așa de calzi pe cari i-ați trimis, și a binevoit a-mi da ordin să vă transmit Doamne și tuturor celor adunați la inaugurarea cursurilor de vară înaltele sale mulțumiri, împreună cu urări de

apropiară de scaunul în care ședea cu fața senină, roșcovană, mângâindu-și în res-timpuri barba surie, părintele protopop Negru.

Anton Munteanu credea că prietinel acum odată îl va prezenta lui Negru, dar Petrișor îl porni a cincina oară în jurul sălii.

— Ești tu om serios, ori te pune dracu să-ți bați joc de mine în casa asta? îl întrebă cu mânie Anton Muntean, ținându-l pe loc.

— La capătul acestui cerc, ce-ți pare că s'ar sfârșit, am să te prezint pe cuvântul meu Numai mișcă-te odată.

Porniră din nou prin mulțimea veselă, în zgomotul din sală.

— Nici odată o fată crescută la țară nu se va putea simți la locul ei în viața bănească, începu Petrișor. După cât te știam, dacă vrei nesmintit să faci cunoștință cu familia protopopului, apoi vei lua-o pe soție pe domnișoara Eufrosina. Acum înțelegi ce vei face tu cu o nevastă neumbrată în societate, care se va simți strimtoată ori în ce casă vei intra, la ori ce convinge-vei merge. Inchipeți privirile de prieteni, pentru ea, de compătimire pentru ea, să vă vor întâmpina, vă vor urmări în gândire.

— Acestea toate-s nimicuri, zise cu voce joasă Anton. Viața adevărată nu se petrece în casă, se petrece în sufletele noastre. Dacă adevărat nu înseamnă a te face

spor bun în munca pentru răspândirea culturii naționale. Maior adi. Costescu.

Marți a vorbit dl Madgearu despre o însemnată chestie socială: asigurările muncitorilor, iar dl Răducana și-a dezvoltat în două conferinți instructive subiectul: politica socială. Seara a început dl Iorga seria de conferinți istorice: Valoarea boerianii în trecutul nostru, care încă vom da-o în resumat.

Dureroasă impresie a făcut asupra tuturor bănilor români cari se află în Vălenii știrea, că Papa a decretat înființarea episcopiei gr-cat. maghiare, rupând din provincia mitropolitană română atâtea parohii, unele curat românești. Profesorul Iorga simte poate mai mult ca toți dureroasa lovitură care se prepară neamului nostru, vorbind despre acest dezastru în „Neamul Românesc” precum și în nrul popular:

Intemeierea Episcopiei maghiare.

Episcopia maghiară va fi deci. Dumnezeu va vorbi ungurește cu Români cari numai în biserică mai auziau limba ce fusese sute și mii de ani a înaintașilor lor.

Plingerile Românilor au fost zădarnice. O prevăzusem. Ne întoarcem la argumentul adus atunce: Papalitatea, putere de pe aceasta lume, întărește. Și mai greu decât bietele noastre opinci a tras cizma cu pînteni a Statului unguresc. Cu ce drept i s'ar făcut Preasfințitului Părinte să-și jertfească interesele pentru cei puțini, slabi și fără organizare?

Ce cari-și uitaseră limba, vor zice și „Tatăl Nostru” în limba stăpânilor. Cîtva timp se vor mai năni pe sine Români și apoi vor părăsi și acest obicei, ajuns acum primejdios. Așa moare o conștiință națională.

La sfârșit prin silă, la început însă prin abdicare. Și această întâmplare tristă trebuie să ni slujească de învățătură. Politica

robil tuturor caprițiilor societății. Când se întâlnesc două suflete și se înțelege, atunci trăesc.

— Și tu crezi că acestea două suflete s'au întâlnit? De altfel să-mi dai voie să-ți spun, că eu nu-s prietinel sistemelor filozofice. Eu iau viața așa cum e. Și văd că fericirea sau nefericirea cuiva atârna foarte mult dela legăturile acelea sociale, pe cari se pare că vrei acum să le desprețuiești. După cât îmi aduc aminte judeea nu de mult chiar tu astfel. Dar, în sfârșit, iată ne apropiem. Vezi și nu roși dela început, că părintele protopop e vulpoiul bătrân, și-ți citește numai decât în suflet.

Protopopul Negru se bucură foarte mult de noua cunoștință. Cum se ridicase de pe scaun, își arăta toată statura lui voinică. Era înalt, bine zidit, cu umerii largi, cu fața arămie, cu ochii senini, vioi. Gura, buzele nu i-se vedeau din barbă și mustați.

Lângă el avocatul Petrișor seșdea aproape la proporția unui pitic. Anton Muntean era cu un cap mai mic decât părintele. Acest Anton să fi tot avut treizeci de ani; cum stă înaintea protopopului ochii lui negri zimbeau mereu, și în restimpuri își mângâia mustața. Era neliniștit.

— Eu vă părăsesc pe o clipă, spuse avocatul Petrișor. Sperez că n'o să vă certăți până mă reîntorc. Avu, pentru Anton un zimbet de batjocură, se închină înaintea lui Negru și se pierdu în mulțime. Cadrilul

mare poate avea succesele ei strălucitoare, dar ea nu plătește decât prea puțin fără politica mică a îngrijirii sufletelor de aproape pentru toți aceia cari fac parte dintr'un neam. Căci, altfel azi sau mâni lupul va intra în stăună.

Și nu va fi numai el vinovat pentru ome sfâșiate.

N. Iorga.

Toată suflarea românească cu durere pentru soarta neamului chibzuește ce este acum de făcut. Ne întrebăm de n'a venit în sfârșit momentul ca I. P. S. Mirropolit să păsească cu hotărâre și energie întru apărarea turmei sale, jertfindu-și crucea de mitropolit pentru pacea bisericii românești unite, pentru scăparea celor primejduți din gura lupului hrăpăreț? În fața situației create cu mâni impiii de guvern și diplomația pontificală și accelerate prin păcătoasa noastră nepăsare trebuie să terminăm cu tânguelile puțin bărbătești și să pornim la fapte. Cu toții credem că într'o mișcare vie trebuie să arătăm lumii că nu ne lăsăm vânduți naționalicește nici chiar de Papa dela Roma.

Credem că asupra sufletului Pontificalui ar cădea păcatul acelor români din satele și orașele anexate episcopiei ungurești, cari ar căuta să-și apere naționalitatea, limba, trecând în sinul bisericii surori. Pierderea averilor bisericesti n-ar cumpăni nimica pe lângă câștigarea atâtor suflete românești. Acum ca nici odată se așteaptă dela conducerea noastră bisericască și politică o îndrumare înțeleaptă și grabnică. Primejdia e asupra capului nostru. Videant Consules!

Correspondent.

începu în ritmul muzicii. Anton Muntean sezu lângă protopopul, dar ochii lui erau pironiți mereu spre o păreche.

— Cu cine dansează domnișoara Eufrosina? întrebă cu vocea scăzută pe Negru.

Părintele se plecă puțin într'o parte, cerceta cu ochii pintre coloanele de dansatori.

— Cu Vasile Petra, un cleric, un băiat foarte cumse cade. Dumneata îmi cunoști fata dle Muntean? Și protopopul, întrebând, avu un zimbet de mulțumire.

— Din văzut o cunosc, dar vă mărturisesc în foarte mult s'o cunosc și personal. Cred că vei fi așa de bun să mă prezinți.

— Cu cea mai mare plăcere, domnule Muntean. O cunoștință nouă, la noi sătenii, e ceva mai rar. Pentru fetele noastre acasă sunt rari ocaziunile, iar la oraș venim mai rar. De altfel eu am o convingere: fie care om își are soarta lui scrisă. Și o fată, ori cât ar trăi de ascunsă, odată tot are să se întâlnească cu cel ce i-a fost venit.

— Așa dar dta crezi într'un fel de predestinație, cinstite părinte, răspunse Anton. Mie, drept să vă spun, mi-ar plăcea foarte mult dacă teoria aceasta ar fi adevărată. Se înțelege, a fi predestinat la fericire, la o căsătorie care aduce fericirea vieții.

(Va urma)

Dela „Fundatiunea pentru ajutorarea ziaristilor romani din Ungaria“.

Epitropia fundatiională, intrunită în sedința sa din 15 Iulie a. c. a constatat respective a hotărât următoarele:

I. A constatat că fundatiunea s'a sporit în decursul semestrului prim al anului curent cu următoarele sume:

1. Interesele donațiunii Dr. I. Mihu Cor. 1,069.02.
2. Diverse contribuiri dela particulari Cor. 231.54.
3. Venite din conferențe publice Cor. 1,001.80.
4. Donațiuni dela corporațiuni Cor 75.
5. O acție de bancă dela un anonim Cor. 100.
6. Donațiuni dela bănci Cor. 3,409.44.
7. Diverse interese de depuneri Cor. 39.75.

Total Cor. 5,926.55.

Starea fundatiunii la 30 Iunie a. c. este:

1. Donațiunea dr. Ioan Mihu Cor. Cor. 26,534.42.
  2. Donațiuni diverse Cor. 5,135.87.
- Total Cor. 31,670.29.

II. A constatat mai departe că din semestrul trecut are să se mai transpună fundatiunii:

1. Venitul conferenței d-lui dr. V. Onișor, Cluj.
2. Venitul conferenței d-lui dr. V. Braniște, Caransebeș.

3. Venitul broșurei „Misiunea episcopilor Adamovici și Bob“ de dr. Ioan Lupaș. După informațiunile primite venitele aceste trec peste suma de Cor. 100.

III. S'a decis ca și în jumătatea a doua a anului acesta să se continue cu stăruință augmentarea fundatiunii prin conferențe, reprezentațiuni etc., în care scop epitropia se va adresa la diferiți particulari și corporațiuni să ia inițiative de lipsă în scopul numit.

IV. D. dr. Valeriu Braniște a fost încredințat să facă pașii de lipsă ca și sumele adunate odinioară de „Gazeta Transilvaniei“ și „Tribuna“ pentru ziaristi să fie transpuse la fundatiune. Având în vedere că suma adunată prin „Gazeta Transilvaniei“ e o sumă mai mare și cu considerare la meritele ericitului dr. A. Mureșanu, suma din chestiune s'a decis să se administreze și augmenteze sub numele acestuia.

V. Având în vedere necesitatea imperioasă, ca fundatiunea să ajungă cât mai curând suma de Cor. 50.000 cu care să se poată înactiva și având în vedere că desigur se vor afla și filantropi cari să contribuie și cu sume mai mari în favorul fundatiunii, s'a decis ca sumele donate de cel puțin Cor. 5.000 să se administreze și augmenteze separat sub numele donatorilor respectivi.

VI. S'a decis să se lucreze un regulament prin care să se normeze modalitățile de ajutorare din fundatiune și s'au rezolvit diverse chestiuni administrative.

Sibiu, la 16 Iulie 1912.

Apel.

Al doilea concurs de jocuri naționale bărbătești în Ibașfalán (Elisabetopol).

În legătură cu adunarea generală a însoțirii economice „Mugurul“ în prima ju-

mătate a lunii August, se va aranja în Elisabetopol:

Un mare concurs de jocuri naționale bărbătești (călușer, bătuța, jocuri de băț și altele) la care sunt invitați să participe trupe de dansatori din toate părțile locuite de români, unde numai se cultivă atari jocuri.

Trupele de jocuri, doritoare de a participa să se însinue până în 1 August a. c. cancelariei avocatului dr. Alexandru Morariu te Elisabetopol pe lângă comunicarea jocurilor, pe cari le vor executa și numărul participanților.

Ca normative pentru acest concurs de jocuri servească următoarele:

1. Trupele de jucători să se prezinte cu câte un vătav în frunte și cu lăutarii ori fluerașul lor obicinuit.

2. Trupele de jucători, cari doresc a participa să coste din cel puțin 5 și cel mult 9 membri.

3. Jocurile se vor juca în aceea formă originală în care se obicinuesc în comuna de unde e înrolată ceata de jucători.

4. Este de dorit, ca membrii unei cete de jucători se fie întrucât se poate la fel îmbrăcați în mod sărbătoresc și cât se poate mai obicinuit în comuna de unde e înrolată ceata.

5. Să vor împărți din partea unui juriu de experți mai multe premii între cetele de jucători, cari să vor distinge și în ziua concursului toți călușerii vor avea întreținere gratis și li-să vor plăti spese de tren ori trăsura.

6. Strigăturile se nu lipsească în decursul jocului la comunele unde sunt obicinuite.

7. Jocurile acelor trupe de jucători, cari vor fi mai alase să vor eternisa prin fotografie pentru Kinematograf și se vor preda „Muzeului“ național al asociațiunii ca să le păstreze pentru toate timpurile. Prin reproducerea Kinematografică a jocurilor noastre se dă privilegiu pentru cunoașterea și în străinătate a acestora — atrăgând atențiunea lumii asupra originalității noastre și în aceasta privință.

8. Cetitorii acestui avis sunt rugați al comunica cu vătavii călușerilor din comună, dezvoltând interes în ei față de apelul nostru.

Jocurile noastre bărbătești față de trecut sunt în stingere. Vechii călușeri de pe timpul iobăjimei au rămas obiect de admirație, voinicie și arta neîntrecută pe buzele bătrânilor noștri.

Unde sunteți voi feciori nesdraveni de pe vremuri? Legatu-vă în fiară greul vieții și influința străină. Însă sus inimile! În jocurile noastre măestre, dar nemăestrite, ci moștenire trăesc străbunii noștri. Datorința sfântă și mândrie ne îndeamnă a le păstra. Veniți cu toți cari puteți contribui la regenerarea jocurilor strămoșești.

Călușeri de pe câmpie
Cu opinci de ciocărlie,
Călușeri de pe Târnava
Cu opinci ce sboară 'n slavă.

Murășeni sprinteni la joc
Veniți toți — veniți cu foc,
S'arătăm lumii ce știe
Românașu 'n veselie!

Ura! lumea să vuiască
Sub opinca românească!
Elisabetopol, în 18 Iulie 1912.

Comitetul aranjator.

Diverse.

Primejdie valahă. Foile patrioților noștri iarăș trag clopotele într'o dungă: din turnul de veghe s'au văzut departe limbi de flacări ascuțite amestecate cu fum și s'au pescuit ecouri din pe-ascuns — lărmuitorului huet al glasurilor valahă, cari amenințătoare pun pietrele pentru viitoarea „Nagy România“ — primejdie valahă și iar primejdii!

Fizica „Ujság“ din Cluj în noaptele halucinați bolnave, tot țiră se face și se scortoceste purtându-și maxilele ca o meliță, că „A kié a föld, azé az ország“, că Ardealul e în pericol de-a fi înghițit de gâtlejul lacom, flământ al mării de Valahi, că dintre valahi „alig található egy nehány olyan, a ki magyarul ért, de olyan, a ki írni és olvasni is tudjon, alig-alig akad...“

Și alte halucinați cu vedenii de acestea cari pe patrioții noștri în adevăr li fac ridicoli.

E vorba de descoperirile mai proaspete în laboratorul de primejdie valahă, din partea contelui Bethlen Stefan. Numitul conte vestește cu avântură de condeiu desperat despre negrii nori amenințători, cari vor pierderea Ardealului.

Românii, cu ajutorul băncilor lor, cam-pără din greu moșii nemesesți.

Ardealul va ajunge în scurtă vreme, în posesiunea Valahilor, dar să nu se uite, că „A kié a föld, azé az ország“. Guvernul să urgiteze scaparea nației de primejdia, care e cu mult mai mare (căci o vede chiar contele) decât își poate închipui cineva.

Nici că se poate o cindățenie de lucrari mai compătimitoare în starea suferințoasă a patrioților...

Cam? — Acum, când au câștigat încă o victorie asupra Valahilor punându-și laba și peste biserica lor, după ce celelalte de mult li le-am răpit; acum când li văd strămtorați, sugrumați, — ce bizar joc al firii va fi și asta, că ei triumfătorii sună în trîmbiți și goarne de alamă, vestind apropierea unei mari primejdii din partea Valahilor?

— Oare nu va fi neiertătorul *nemesys*, înfricoșatul neînduratul zău, cu cumplitele lui simtoame?

— Mai știi?

Locale.

A. P. Bănuțiu cu trupa sa la Blaj.

Au venit pe neașteptate. Sâmbătă după amiază i-am văzut numai deodată sosiți în mijlocul nostru gata să ne înfioare dulce prin farmecul câtorva clipe rari, adulmecându-ne pe dinaintea ochilor unde fugare din mănunchiul neperitoare arte. Seara în „Grădina din Veza“, am avut prilejul să cunosc mai de aproape pe Dl. A. P. Bănuțiu și trupa D-sale constatătoare din dșoara Mărioara Dima, dșoara Aurelia Popa Radu, dnii Constantin Calmuschi și G. Cozma. Toți păreau veseli, dispuși.

Deoarece Duminecă seara a fost producțiunea teatrală a meseriașilor din loc, prestațiunea artistică a iubitorilor noștri oaspeți în frunte cu dl. A. P. Bănuțiu, n'a putut fi ținută până Luni seara la orele 8. Luni înainte de amiază s'au prezentat la Ex. Sa Mitropolitul unde au fost bine primiți.

Reprezentațiunea teatrală s'a ținut în Paviilonul din Veza. S'au jucat piesele:

I. „Jertfa“, dramă 1 act de Miclescu, II. „Pentru mama“, comedie 1 act de Linda-Linda, III. „Recomandatie“, comedie 1 act din franțuzește.

În „Jertfa“ ni-s'a dat poate pentru întâia oară prilej să-i admirăm farmecul și puterea acestei drame înălțătoare.

Dșoara A. Popa Radu în rolul dnei Dubău a întrecut peste toate așteptările. Nimic forțat, nimic superficial, fiecare gest ori mișcare studiată. — a stârnit aplauze furtunoase.

Dșoara Dima însă s'a ridicat la înălțime pe care niciodată nu ni-o închipuiam. A plâns, a râs, a jucat cu atâta patimă, încât parcă Dânsa numai exista ci numai arta, arta, puterea aceea magică, care pe noi ne-a învins, ne-a muiat, și-am plâns alături de sârmana dșoară Tina fiica dnei Dubău, româncea ideală a neamului nostru.

Amândouă mult promițătoarele dșoare actrițe, au primit, la urmă câte un frumos buchet de flori.

Desigur, că nu la o înălțime inferioară va fi stând dl Bănuțiu, care a avut rolul Doctorului, situațiile căreia își cereau partea de forță.

În „Pentru mama“ dșoara Mărioara G. Dima și dl Aurel P. Bănuțiu, ne-au surprins tot mai mult cu puterea de artă, cu care au jucat pe Leonora și Nicu.

„Recomandatie“ a fost o comedie admirabilă, și în această bucată dl Calmuschi a cărui calități excelente sunt cunoscute din alte rânduri, cu alte ocaziuni, a stârnit hohote de râs, nu numai cu minunata predare și gesturile potrivite întru toate, dar și numai cu ținuta corpului.

Iată în câteva alergări de condei, care nici pe departe nu poate prinde, ceea ce a simțit un suflet, în mijlocul acestor scumpi sămănători de cultură națională.

Primiți-i cu drag, găzduiți-i cu drag pretutindeni, dați-le tot sprijinul posibil pentru frumosul nostru ideal, întru închipirea căruia aleargă dintr'un oraș în altul, acești copii pribegi ai neamului!

t. m.

† EMIL VICIU.

Duminecă, la orele 5 și jum. d. a. s'a stins *Emil Viciu*, care timp de 20 de ani a funcționat ca profesor al gimnaziului nostru, stând și în fruntea internatului Vancean de băieți ca prefect și apoi Rector până înainte cu 3 ani, când a trecut la penzie.

O boală crudă, o boală care nu iartă il urmărirea de mult, zădărniciind activitatea binecuvântată a acestui dascăl de model și educator cu inimă de aur.

Prohodirea adurmitului în Domnul a avut loc azi la orele 8 a. m. în biserica catedrală. A pontificat Rvs. canonic *Dr. Izidor Marcu*, asistat de dir. gimn. *dr. Ambr. Chețian*, profesorii *Stef. Roșian*, *Ioan Fodor*, *Ioan Băgăian*, *Aug. Căliani*, *dr. Al. Rusu* și lectorii *Nicolau Aron* și *Victor Pop*.

Cuvântul funebru l-a rostit profesorul *Al. Ciura* (il vom da în nrul proxim.)

La orele 10 sicriul a fost dus la gară, de unde va fi transportat la Nirășteu, pentru a fi astrucat în cripta familiară de acolo.

Odihnească în pace!

Date biografice.

Emil Viciu, născut în Nirășteu la 26 Aug. 1863. Clasele gimn. inferioare le-a studiat în Murăș-Oșorhei, iar celea superioare în Blaj susținând examenul de maturitate în an. 1882. Studiile teologice la facultatea teologică a universității din Budapesta ca alumn al Seminarului central terminând la an. 1886. Încă cleric se înscrie la filosofie ascultând matematica și fizica 1^{1/2} an în Budapesta, iar după absolvarea cursului teologic, la Universitatea din Cluj, unde obține diploma de profesor pentru școlile medii. La 12 Ianuarie 1889 fu denumit profesor de matematică și fizică la gimnaziul din Blaj. Afară de oficiul de profesor a mai funcționat și ca prefect I. al Internatului Vancean de băieți în anii 1892/3 până la 1895/6, iar dela 1 Dec. 1898 și până în 1903 a funcționat și ca rector al numitului internat. A trecut la pensie 1909. Membru al Esacrotatului arhidiecezan. Lucrări literare: Fizica pentru clasa VII și VIII gimn. tradusă în colaborare cu Iosif Hossu dir. gimn. A scris: Algebra pentru cl. IV—VIII. (1896). Geometria pentru gimnaziul superior, tradusă în colaborare cu Iosif Hossu și dr. Ioan Radu, prof. în Brad (1900). A scris împreună cu directorul Iosif Hossu ed. II. din Aritmetică de George Vlăssă pentru cl. I.—III. la an 1889. Fizica populară de Elie Chirilă, scoasă în a II-a edițiune (1898). Chirotenit ca preot celibe la 27. Aug. 1889.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. St. Domn D. Simon mare proprietar în Sângeorgiul de Câmpie, a dăruit pentru nou edificând biserica din Lechincioara suma de 40 cor. pentru care jertfă vin în numele credincioșilor mei a-i aduce celea mai călduroase mulțumite. Dumnezeu să-i răsplătească din darurile sale.

Lechincioara la 16 Iulie n. 1912 *Iosif Bogdan*, preot gr-cat.

Cea mai frumoasă prințesă din Europa. „Le Journal de Paris“, spune că la Londra se vorbește de apropiata căsătorie a principelui moștenitor care a devenit major.

Pentru această căsătorie sunt ținute în evidență trei prințese. În primul loc vine Victoria Luiza fiica Impăratului Germaniei, care din cauza temperamentului ei independent, nu va conveni casei domnitoare din Anglia.

În al doilea loc, se vorbește de prințesa Elisabeta a României, ca cea mai frumoasă din Europa.

Prințesa de România, spune numitul „Journal“, ar conveni foarte mult casei engleze.

În al treilea loc se vorbește de Olga, prințesă din casa domnitoare a Rusiei.

Producțiune teatrală în Blaj.

Duminecă seara meseriași din Blaj au arangiat o producție teatrală împreună cu dans în pavilionul din Veza. S'a jucat piesa „O viișoară“ de profesorul Octavian Prie. Diletanții s'au dovedit că și-au dat silința, mulțumind numărului public îndeajuns.

Laudă li-se cuvine harnicilor noștri meseriași.

Anuare. Despre anuarele primite la redacție din Beiuș și Brașov, din lipsă de spațiu vom scrie numai în numerii viitori.

Cununie. Tina Meciu și Alexandru Nossa anunță celebrarea cununiei lor, ce se va ține în 30 Iulie n. d. am. la 4 oare în biserica parohială gr-cat. din Traniș.

Henry Poincaré, vestitul savant francez, văr prim-ministrului francez Raimund Poincaré, — a murit. Moartea acestui mare geniu mai ales în studiul matematic a produs impresie profundă în întreaga lume științifică.

Rugare. Stimatele doamne, cari au primit liste pentru înscrierea membrilor și încassarea taxelor la „Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedoarei“ sunt rugate, ca în timpul cel mai scurt să binevoească a retrimite listele — cu ori-ce rezultat. Deva, la 18 Iulie n. 1912. *Elena Pop Hosszu Longin*, presidenta Reuniunii.

Dramă pe stradă. În orașul Stuttgart, birjarul Kirscher a fost amoretat în o fată de grădinar. Tatăl acesteia nevoind să-și dea fata chiar după birjar, acesta a ajuns într'o stare desperată. Din pricina aceasta în cele din urmă s'a hotărît să-și omoare iubita. Astfel pe stradă când a văzut-o odată a sărit asupra ei și a împușcat-o cu revolverul ucizând totodată și un copil de 3 ani, care se juca de-o parte nepăsător.

Biblioteca Academiei Române. În luna Iunie 1912 s'au consultat 1774 volume și broșuri tipărite de câtră 649 cetitori; 146 manuscrite, 702 documente, 32 cărți vechi (1508—1830) au fost comunicate la 127 cetitori.

Colecțiunile Bibliotecii au sporit în această lună cu 626 volume și broșuri, 252 numere de reviste române, 234 reviste străine, 6 atlase și hărți, 4 stampe și portrete, 8 volume manuscrite, 151 documente, — fotografii, 1 album, 704 foi volante, 7 note muzicale, 4 monete și obiecte de muzeu.

Biblioteca e deschisă în fiecare zi de lucru pentru cărțile tipărite dela 8 dimineața până la 6 seara, pentru manuscrite și documente dela 8 la 12 și dela 2 la 6.

Bombardarea Dardanelor.

În fața Dardanelor au apărut iarăși pe neașteptate mai multe torpiloare italiene. Se anunță că flota italiană ar avea de gând să nimicească flota turcească aflătoare în strimtoarea Dardanelor, de aceea torpiloarele inamice s'ar fi strecurat noaptea și cu luminile stinse. Sentinelele otomane însă au luat de veste și puterea armată încredințată cu paza Constantinopolului și Dardanelor fiind alarmată a deschis un foc aprig scufundând două torpiloare italiene. În urma acestui eveniment trecerea peste Dardanele a fost din nou închisă.

Un nebun. Ieri, Luni dimineața a fost adus la medicul nostru dr. V. Hâncu, un nebun, țaran român. Nefericitul e din Cergăul-mic de lângă Blaj și se spune că i-s'ar fi tulburat creierul în urma bețiilor multe.

Partea Literară.

Noaptea lui Bartolomeu.

(Continuare).

În vreme ce clasa de mijloc se alipea față de învățăturile lui Calvin numai din pofta după bunuri și averi, pe atunci turmele și bogățiile, ce le aveau cu ei în pădure dovedeau, că cei mai de jos se îndestulesc și cu mai puțin.

Hugenotii — învățați — convertiau poporul, continuă Correr, cu cea mai mare sîrguință, și pot să spun — zice el mai departe — dacă și preoții catolici ar fi lucrat baremi în parte cât cei hugenoti, atunci și creștinismul ar sta cu totul pe alte baze mai tari.

Conducătorul hugenotilor, care s'a postat înaintea Dubourg-ului încă era un predicator și convertitor distins. Imbrăcat cu o manta lungă și neagră, purtând căciula preoțiască, și cu înfățișare modestă se prezintă totdeauna pintre poporul de sub conducerea lui. — Adevăratul lui nume era Combal, dar el spunea că-l chiamă Samuil Caleb, avându-și misiunea dela Dumnezeu. — Știa însuși poporul cu vorbe dulci și având darul profetiei și-a câștigat mare yază înaintea mulțimei. — Poporul de jos asculta cu drag de el, deoarece asigură pe fiecare de mântuirea sufletului și de câștigarea fericirii vecinice. — A lăudat pe aceia cari au învins pe inimicii credinței lui Christos. A chemat apoi la sfat pe toți conducătorii.

— Ascultați fraților ce mi-a inspirat mie sf. spirit: Ca să putem cuprinde Dubourg-ul noi fiii lui Dumnezeu, avem să mergem în pădure să tăiem crengi, și din acelea să facem sarcini mai mari, pe cari le vom așeza în șanțurile din jurul fortăreței până ce vom face o umplătură în formă de pod, și așa vom trece ușor preste zid, care nu-i tare înalt. Lucrul ăsta trebuie să-l facem cât de îngrabă, căci Dumnezeu ne va sta întru ajutor. Vom pune și păzitori, cari să ne înștiințeze imediat despre apropierea oastei inimice. Asta nu o spun, ca să ne înfricăm, ci să ne încurajăm și să urmăm cuvintelor scripturii: „Fiți înțelepți ca șerpii“. În caz când inimicii vor fi mai puternici decât noi ne vom retrage.

Conducătorii aprobară.

— Acum mergeți fraților și spuneți ostașilor noștri ce am hotărât. Faceți atenți pe soții voștri de arme, ca să ucidă pe toți inimicii pretini mamonului, cari locuiesc în fortăreață, căci astfel vom scăpa de eventuala mânia alui Dumnezeu.

Conducătorii aprobară și de astădată apoi sau imprăștiat prin mulțime și le-au făcut cunoscut totul. Vestea despre asaltul cetății a fost primită cu bucurie în toate părțile. Pe stăpânul fortăreței îl cunoșteau de un bogat mare. Li se promitea deci o pradă frumoasă. Zeci de sute alergară repede în pădure, să taie nuelele necesari pentru umplătură, alții au fugit în satul din apropiere, să aducă scări pe cari să urce zidul.

Samuil Caleb își vârî mâinile în buzunarele mantalei sale largi și privi spre ferestrele fortăreței, prin cari străbăteau primele raze aurii ale soarelui de maiu. Privi fortăreața cași când ar fi voit să zică: perire vou aduce preste tine în cel mai scurt timp.

În ochii lui se vedea spiritul răsunător alui Caviu.

— Să se rușineze și să se retragă toți, cari urăsc Sionul, esclamă cu mâinile ridicate spre blăstăm. Dzeu le va zdrobi toți dinții din gură. Vor dispărea ca apa curgătoare și se vor topi ca țeara de fața focului. Dreptul își va spăla mâinile în sângele celor păcătoși, în sângele urgisiților papistași.

Din pădure se auziau lovituri de săcuri. Săcurile vor stîrpi rădăcinile papismului și nu se vor liniști până nu vor dărâma și vor prefăce în ruină Babilonul din Roma. Se va bucura dreptul, de va vedea prefăcută în praf și cea din urmă casă a sătanei și de va vedea scaldându-se în sânge și pe cel din urmă fiu alui Belial.

Apoi sa întors și s'a așezat sub umbra unui copac din apropiere și asculta la isprăvile soților lui din pădure. Deodată însă s'a speriat de zingănitul unor arme. Pe drum sa apropiat în fugă o ceată de călăreți. Frunzele albe de pe coifuri, precum și steagurile albe arătau, că supt hugenotii.

— Fraților, luptători alui Izrael! zise ușorat Samuil Caleb.

A pășit în mijlocul drumului și aștepta sosirea lor.

În fruntea oștirii era conducătorul, purtând pe coif un manunchiu de pene albe, iar scutul lui de oțel îl înfrunșea un bălaur sburător. Pe șeaua calului atârna o păreche de mănuși de jale și un buzdugan cu mai multe crengi. Lancea înaltă, a cărui ascuțiș de metal sclipea în bătaia razelor de soare, era întăpenită lângă șeauă și strinsă de cureaua dela sabie. Era un tinăr frumos și voinic și privia lung din creștet până în tălpi la amicul predicator.

Acesta încă la privit examinător căci s'a oprit abia câțiva pași de el.

— Bine văd? Ești Dta, sergentul lui Iosua?

— Eu sunt cu trup cu suflet, părinte Samuil, și mă bucur că te găsesc aici. Am venit deadreptul la Dta, răspunse segentul lui Iosua și s'a dat jos de pe cal.

— Și mie mi-a spus spiritul, ce te-a îndemnat să vii la mine, zise părintele ridicându-și ochii spre cer.

Nu înzădar porți armele alese alui Dumnezeu. Marele erou Coligny te-a trimis la Caleb.

Nobilul demândă călăreților să rămână pe loc. Până-ce el sa depărtat cu predicatorul sub arborele învecinat, servitorii i-au condus calul pe pajșteea din apropiere. Apoi își desfăcură traistele și s'au pus pe mîncate.

— Admiratul te salută pe tine și pe toți locuitorii din Ribaux — continuă sergentul lui Iosua. Sperezi, că veți câștiga multe parale? Vor sosi multe trupe de ajutoare din Germania și știi că nemții își pretind plata la început. Avem lipsă de mulți bani.

— În privința asta n'om simți lipsă Dle margvis! Vom jertfi bunuri și sânge pentru cuvântul lui Dumnezeu.

Vorbele predicatorului n'au fost exalte. Hugenotii erau gata la continue și nesecate jertfe.

În bisericile lor adese făceau colecte, la cari au contribuit chiar și cei mai săraci. Cu atât mai vărtos jertfiau nobilii și cei cari aveau averi imenze.

Din aceste colecte și-au acoperit lipsurile principii Bourconi și Coligny.

— Dta, în adevăr ai merite neperitoare în astă privință — la lăudat tinărul sergent.

— Mulțămită lui Dumnezeu, fie numele lui binecuvântat. El m'a ajutat să-mi câștig merite. Din etern m'a destinat să nimicesc pe fiii lui Belial — pe papistași, — și să predic cuvântul lui Dumnezeu, celor, cari cred în Evnghele. Tinărul sergent l'a ascultat până în fine și ia replicat singur la un lucru.

— Precum am zis, Dta ești slujitorul cuvântului Domnului. Toți îți recunosc meritele și cuminenția. Eu nu cunosc ce e drept baza învățăturilor lui Calvin, dar parcă ași dubita cu mintea mea de laic, că urmându-le acestea ai putea ajunge deadreptul în paradis.

— Fii precaut, iubite tinere, față de astuția demonului! — zise cam amenințător predicatorul. Ascultă ce spune Calvin: „Când Dumnezeu a creat toate făpturile din nimica avuse două ținte: pe unele a voit să le fericască, iar pe altele să le destineze la condamnarea eternă. Deci Dumnezeu e acela, care ne îndeamnă la rău. Aceasta El o voiește și ne-o demândă. Și dacă totuși ne trimite pe cineva, care să-i predice învățăturile, aceasta o face numai din motivul ca oamenii răi să fie și mai surzi și mai orbi față de învățăturile Lui.“¹⁾ Din aceste reiaza deci clar, că fiește care e destinat sau pentru rai sau pentru iad, — continuă părintele Caleb. Cel destinat pentru fericirea, poate face ce vrea, fericirea totuși nu și-o pierde. Poate face păcate preste păcate, acelea nu i-se socotesc, căci Dumnezeu l'a predestinat pentru paradis. Aceia însă pe cari Dumnezeu, i-a destinat pentru iad, papistașii și fii lui Belial, pot face atâta bine cât numai voiesc, ei nu vor putea să înconjure calea ce duce la perirea eternă.

— Cine ar trage-o asta la Indoială, zise Riviere, care s'a aprins la obrazi, ascultând cuvintele mincinoase ale predicatorului. Dacă se sinucide cineva, totuși nu păcătuiește; căci cea-ce a făcut a trebuit să facă, căci pentru acel lucru a fost predestinat.

— Așa e, aprobă predicatorul.

— Chiar pentru aceea, dreptatea ome-nească — zise margvis-ul — sevărsseste celea mai mari fărădelegi când pe unul care omoară ori face alte fapte mari îl pedepsește. Păcătosul doar a trebuit să o facă aceea, pentru că Dumnezeu l'a predestinat. Ceea-ce mă neliniștește pe mine e faptul, că învățăturile lui Calvin dau păcătosului libertate să răstoarne chiar și ordinea din sat.

Samuil Caleb, îl privi lung din motivul că s'a exprimat în forma aceea despre învățăturile lui Calvin, apoi ridicându-și ochii spre cer, a suspinat una și zise:

— Pentru-ce-mi tragi la Indoială cuvintele mele? Auzi ce-mi spune mie Spiritul? Fiecare predestinat nevinovat e judecat pentru fapta sa.

Legea omeenească îl omoară, ca pe un făcător de rele — dar Dumnezeu privește la el, căci totul se întâmplă cu voia Lui.

(Va urma.)

¹⁾ Inst. Calv. III 24. n. 13.

Rutenii din Galiția.

(Continuare)

Nu putem aproba frământările lăuntrice, nici lupta sângeroasă, nici împotrivirea pătimășă, nici lipsa de încredere mutuală, caracteristica negativă a politicii naționale rutene. La aceste se mai alătură înscuța lene a rutenilor, de care e infiltrat și politicianismul lor! Precum au ajuns fără muncă la starea înfloritoare din prezent, ai zice la mămăliga gata, tot așa nădăduesc partidele lor să realizeze idealurile respective fără nici o muncă.

Care din partidele are dreptate? În privința lenii, nici unul: parasitismul național și cultural, fie în simbiosă, nu merită nici o laudă. Moscalofili au dreptate, susținând că rutenii nu sunt o națiune a parte, dar numai o ramură a neamului rusec: sau mai bine slavon ori polon, deosebindu-se de aceștia în dialect. În consecință ei tind să-și însușească cultura rusească, — gata fără muncă proprie. Dar acățarea aievea de rubele rusești și de ortodoxia rusească nu poate fi îndreptățită. Ori-cum să fie, moscalofili pare că aveau altădată ceva credință în suflet. Ucrainofili nu pot fi condamnați nici ei în aspirațiunile lor de a crea o cultură proprie, nouă și națională, pentru aproape 30 milioane suflete cam de o seamă cu dâșii. Ei greșesc însă în mod regretabil, când tind spre acest ideal, incredințându-se mărcilor prusiane și nesocotind convingerile religioase. De fapt printre păturile inteligente rutene, ucrainofile se lățește miasma necredinții și ateismului, iar printre cele populare radicalismul și brutalitatea. Poporul rutean era până deunăzi bun și blând: „Pan” corupt partidele cu politicianismul lor greoi și soviniștic. Cum oare?

Rutenii indolenți, cu politica lor națională prezerită, sfidând dreptatea cea mai elementară, s'au increzut în timpii ultimi gârgăunilor mesteșugii, că anume polonii le-ar sta în cale, de n'au ajuns încă la idealurile, de cari sunt încălzii. De aici a rezultat din partea lor campania din ce în ce mai compromițătoare în contra polonilor, înghetată cu tot felul de manopere, de valoare cu totul scăzută. Păcat! Ei au izbutit prin neștință! Caracteristica pozitivă tuturor partidelor rutene este astăzi rezistența energetică și ura, dese-ori inconștientă, pentru tot ce este polonez, — indiferent idee ori persoană. Lățirea acestor vederi, cu proceduri dese-ori din cele mai grosolane, a rădăcit în țărani și clăcașii ruteni ori-ce crâmpeiu de civilizare, pervertindu-i. Și oare să ne mire divisa brutală, soviniștică — repetată cu trivialitate nerușinată — în timpii din urmă, fățiș și fără ocolire, precum o rostiau barbarii de Cazaci pe timpul lui Ghimelnicki: „Rizatv”, adică: să retezăm capetele polonilor? Iată idelalul politic național, de care fu însuflețit ucigașul Sierynski, refugiat în America. Geniul lui cacodemonic lățăie, ca flamura întunecului, pe deasupra unui imens număr de ruteni, instigând patimile cele mai josnice și instinctele de slăbănare.

Dar de ce oare și cu ce scop anume? Cu mentalitate nenorocită, nu-și dă seamă de ce face: degeaba așteptăm răspuns dela presupuții reprezentanți ai culturii rutene.

Rămâne să indicăm starea rutenilor în politica autonomă a Galiției și în cea

centralistă parlamentară. În loc de disertație, se răspundă faptele recente.

Lemberg 21 Ianuarie a. c. Ședința Dietei din 20 Ianuarie s'a petrecut așa fel. Deputații poloni erau în sală. Întârziati cu dinadinsul sosesc în urmă deputații ruteni și intră grămadă, ostentativ, ca un regiment. Fiecare din ei este aprovisionat cu instrumente muzicale, — zic din Praga! — șuerătoare cum au străjerii de noapte, zurgălaie, talangi, sonerii electrice și alte chitibusuri de harbalăie. Incep cuvântările. Președintele deputaților ucrainofili face un gest: de-odată începe uvertura ruteană! Muzica e non plus ultra: fanfara de minune! Dieta, obicinuită cu aceste, — pertractează chestiunile din ordinea de zi. Entuziazmul și demonstrațiile rutenilor o trag crescendo, cu țipete, chialăitul și sbieratul de măgar; muzicanții pătând din picior, trăsând în dreapta și în stânga cu pumnii, de crepar lemnele, ajung la fortissimo! Se aud imprecări: la d. cu Dieta aceasta! Nimica nu e legal, ce faceți etc... Te-a fi crezut în mijlocul unei înscenări de banditism jigărit și selbatec din Patagonia! Mareșalul țării provoacă: degeaba! Concertul rutean odată început trebuia sfârșit, fie și după o oară întregă.

Iată modul cultural de a face politică națională! Polonii, cari alcătuiesc din noroc, majoritatea în Dietă, îi numesc cu delicatete: concert și dar ei este cacafonic de tot, adaugem noi. Și nu cumva să crează P. T. cetitorii noștri, că zugrăvim cai verzi pe păreți. Nici a suta parte din adevărul nu v'am raportat: dar notăm, că acest mod de obstrucțiune ruteană a intrat în obicei de mai mulți ani, așa că Dieta de abia poate să reguleze afacerile din cele mai urgente. Fiecare om cult va fugi din consortul barbariei și copilăriei mofturoase și nerușinate, cari formează culmea politicii naționale rutene în ciuda Polonilor. Lucrurile nu vor putea merge înainte pe așa cale!

În Parlament au încercat rutenii același metod de politică. Obstrucțiune vecinică, parcă le-ar fi tănjit măruntaele! Dar la Viena nu se suferă copilăriile lor. Primind o calcăură și alta, ei sunt nesocotiți, ca indivizi cu apă în cap; în plus, sărmanii n'au mulți deputați, așa că au devenit de batjocura tuturor națiunilor.

4. Rutenii și Biserica.

Starea Bisericii rutene în Galiția este foarte înfloritoare, chiar în comparațiune cu Biserica latină.

În ce privește religiunea polonii n'au știut, nici nu cunosc nici astăzi nici o deosebire de rit. În bisericile rutene se celebrează — la nevoe și de bulciu — slujba dumnezească latină: și din contra, bisericile latine sunt deschise pentru ruteni tot anul; nu poate fi sărbătorită o solemnitate mai însemnată fără liturgia ruteană. Credincioșii latini ascultă liturgia ruteană, se comunică în ritual lor și viceversa rutenii. Despre aceste mai la urmă: acuma să privim statistica.

A. La anul 1880 erau în toată Galiția: parohii greco-catolice 1428; parohii latine 803.

Anul 1910: parohii gr.-catolice 1875; parohii latine 880.

Rutenii au în Galiția o arhidieceză, cea de Lemberg, cu un metropolit în frunte care din când în când era denumit Cardinal

roman, apoi două dieceze sufragane: cea de Sambor—Przemysl și cea de Stanislau. Aceste dieceze ocupă aproape exclusiv Galiția-Răsăriteană: puținii credincioși ruteni din apus trag la dieceza de S. Przemysl. Iată în concret datele referitoare la numărul parohiilor rutene — pe anul 1907.

1. Arhidieceza de Lemberg.

- a) Numărul parohiilor 752.
- b) Numărul parohiilor în funcțiune 748.
- c) Numărul administratorilor parohiali și vicarilor 116.

În total 864 preoți pentru 1,397.845 de suflete.

2. Dieceza de Sambor—Przemysl.

- a) Parohii 688.
- b) Parohi în funcțiune 646.
- c) Administratori parohiali 42.
- d) Vicari 116.

Total preoți: 804 pentru 1,145.190 suflete.

3. Dieceza de Stanislau.

- a) Parohii 417.
- b) Expositure 20.
- c) Parohi în funcțiune 381.
- d) Administratori parohiali 36.
- e) Expositi 20.
- f) Vicari 78.

În total preoți: 515 pentru 906.063 de suflete.

NB. Considerăm aici diecesa de Stanislau pe teritoriul Galiției. Bucovina nu ne privește.

(Va urma.)

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Foiletoane” de Ales. Ciura, Beiuș 1912. Alexandru Ciura și-a statornicit acum de mai muți ani un loc de onoare printre cei dintâi scriitori ai noștri dincoace de Carpați.

Foiletoanele sale scrise în anii 1907-1910, pe cari editura „Doina” le scoate acum într'un elegant volum, sunt nu numai dintre lucrările cele mai merituoase ale acestui scriitor, ci sunt și cele mai interesante atât prin conținutul lor, cât și prin lumina, ce o aruncă asupra individualității scriitorului.

*

Fără situații psihologice inventate și fără acele sfătoase siluiri ale frazei, prin cari unii scriitori cred că pot să se impună, sperlindu-și cetitorii pe o clipă — în Foiletoanele lui Alexandru Ciura ni-se răsfrânge ca într'o oglindă fermecată însași viața, însași cugetarea vremilor noastre cu problemele și cu momentele, cari pot și trebnie să o facă să vibreze în sufletele tuturor, sau, uneori, măcar în sufletele celor mai buni.

*

Pe a locuri scrisul Foiletoanelor ne va surprinde, lămurindu-ne dintr'odată o simțire sau o cugetare, care a trăit în sufletul nostru, fără ca să-i fi dat o formulare conștientă și precisă. Partea aceasta este, fără îndoială, cea mai neprețuită în opera scriitorului, aceasta este isbânda lui, care singură, îi deschide un loc între măestrii cugetării și scrisului neamului său.

Proprietar-editor: AUREL C. DOMȘA.

Redactor respons.: AUGUSTIN GRUIȚA.

În secția morburilor de piele dela universitatea Franz Iosef-înă din Cluj, la ordinul directorului prof. Marschalko, se prescriu numai săpunuri igienice de ale lui Heinrich. Calități alese de renume mondial sunt:

SĂPUNUL DE CĂTRAN

(carele a scos din uz produsele străine de acest soi).

Săpunul-chrom ÎMPOTRIVA ASUDATULUI.
Săpunul de pucioasă împotriva mâncării-me și crepăturii de piele.

Împotriva petelor pistrii ale feței scl., cum și în contra atot felul de necurății ale obrazului: **Săpunul-Borax.**

Împotriva căderii părului: **Săpunul de petrol.**

Afară de aceste tot felul de săpunuri medicinale, aflătoare în orice apotecă și drogherie. Preț-curent spedează prompt:

Fabrica de săpun medical IOSIF HEINRICH Societate acț. în CLUJ (Kolozsvár).

(67) 6-?

ALBUMUL BUNEA

în o minunată execuție tehnică și cu un cuprins bogat de peste 200 pagini.

E admirabilă coperta în mai multe colori, după originalul pictorului nostru F. C. Domșa. Urmează, numai decât la început portretul cel din urmă al canonicului Bunea în patru colori. Și alte peste 20 clișee, apoi capete artistice, suplimente, etc.

Comandele se pot face la

Adresa: Albumul Bunea — Blaj-Balászfalva sau Librăria semin.

Dr. IZIDOR MARCU:
Teologia pastorală volum I.
Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5'40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.

Se pot primi dela Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj cu prețul 9'50 cor.

MOBILE

Dormitoare, prânzere, chilii de domni, sa-loane, aranjare completă de hotel, cafenele și castele, mobile de fier și de aramă, tapete, perdele, policandre și pianuri se spedează ori unde

cu bani gata sau în condițiuni de plată foarte favorabile.

Un mare și pompos album de mobile 1 cor. La aranjări complete se trimite agent cu modele, ori unde, fără a se socoti spese pentru asta.

Modern Lakberendezési vállalat
Budapest, IV., Gerlóczi-utca 7. sz.
(88) 80-104 (Központi városháza mellett).

1. Teologia dogmatică funda- mentală de Dr. V. Suciu prof.

vol. I. *Apologetica creștină* fco. 5'30

vol. II. *Tradițiunea și Bis.* fco. 5'30

2. Teologia dogmatică Specială.

vol. I. *Dumnezeu Unul, sf. Treime,*

Dumnezeu Creatorul, Intruparea Domnului și Grația. fco. 7'30 cor.

vol. II. *Sacramentele și Eshatologia.* fco. 7'30 cor.

3. Hipnotism și Spiritism 1'50

Preaveneratul Conzistor Arhiepiscopesc a permis să se poată procura aceste cărți din casele bisericești pentru biblioteci. — Să află de vânzare la Librăria sem. teol. Blaj—Balászfalva.

Institut de asigurare ardelean „Transsylvania“

SIBIU

Strada Cisnădiei 1-5. Edificiile proprii.

recomandă

Asigurări împotriva focului

pentru edificii, recolte, mărfuri, mașini, mobile etc. în condiții avantajoase și cu premii ieftine.

Asigurări pe viață

(pentru preoți și învățători confesionali romani gr.-cat. avantajii deosebite) pe cazul morții cu termin fix, cu plătire simplă sau dublă a capitalului, asigurări de penziune și de participare la câștig, asig. de zestre și asig. populare pe spese de înmormântare. Mai departe contra accidentelor, infracției (furt prin spargere) asig. p. pagube la apaduce.

Sumele plătite pentru pagube de foc până la finea anului 1911 . . . . . K.	5,275,798.23
Capitale asigurate pe viață achitate	5,146,556.86
Starca asigurarilor cu sfârșitul anului 1911	foc „ 127,763,744.—
	vieată „ 10,931,322.—
Fonduri de întemeiere și de rezervă	cor. 2.520,492.—

Prospecte și informații se dau gratuit în birourile Direcțiunii și la toți agenții.

Persoane versate în achiziții cu cercuri bune de cunoștință se primesc în condiții favorabile în serviciul institutului.

(5. 73-?)

A apărut

ANTOLOGIONUL sau MINEIUL

tomul I. carele cuprinde în sine *slujbele dumnezeestilor sărbători, a Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților* de pe lunile: Septembrie, Octombrie, Noiembrie și Decembrie.

Prețul tomului I. legat în piele și cu copcii este 32 cor. și se spedează imediat.

Lunile din Ianuarie până în August vor fi cuprinse în tomul II. care e în lucrare.

Prețul tomului II. se va fixa ulterior și va fi în raport cu prețul tomului I.

A apărut

Apostolul

sau Faptele și Epistolele sf. Apostoli f° 4.

Prețul leg. în piele 22 cor. leg. în lux face 44 coroane.